

Gode barnehager for barn i Norge? Kvalitet i læringsmiljø

Elisabeth Bjørnstad

(med-bidragstere: E.Eliassen, I.M.Løkken, AG. Baustad, M.Alvestad, T.Moser, L.Gulbrandsen, E.Melhuish, J.Barnes, ML.Broekhuizen, M. Hegna)

2-3. april 2019

www.goban.no

Fokus for presentasjonen

- Litt om GoBaN prosjektet
- Hvordan har vi samlet inn data
- Hovedfunn fra kartleggingsundersøkelsene
  - Barnehagens omsorgs-, leke- og læringsmiljø
    - Småbarnsgrupper (barna under tre år)
    - Storebarnsgrupper (barn over tre år)
    - Likheter og forskjeller
- Oppsummering og hva nå?

Hvorfor og hvordan måle kvalitet?

Vi vet fra internasjonale studier at høy kvalitet i bhg har positiv langtidseffekt på:

- Kognitiv utvikling og språkutvikling
- Sosio-emosjonell utvikling
- Vi har få studier i Norge som har sett på hvilken betydning norsk barnehage har på barnas utvikling og læring – og om den i det hele tatt har noe betydning!

Kunnskapsdepartementet etterspurte: Forskningsbasert kunnskap om kvalitet i norske barnehager

- **Hovedfokus:** Hva er forholdet mellom struktur og organisering, pedagogiske prosesser, trivsel og barns utvikling og læring
  - Tre hovedområder:
    - **Kunnskap om kvalitet i norske barnehager**
    - Hvilken betydning har barnehagers varierende kvalitet på barnas trivsel og sosiale, emosjonelle og kognitive utvikling
    - Utvikling av forskningsbaserte og selvevalueringsverktøy for kartlegging og evaluering i norske barnehager

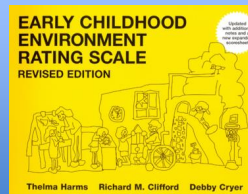
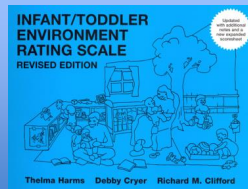
Gode Barnehager for Barn i Norge

GoBaN

- Vi har fulgt 1200 barns "barnehagekarriere" og deres barnehager over ca. fire år fra barna var to år til de fyller fem år (longitudinell studie 2012-2019)
- 93 barnehager
  - 206 småbarnsgrupper/avdelinger
    - 110 grupper videoobservert (110 barnehagelærere og 58 assistenter)
  - 205 storebarnsgrupper/avdelinger
- 7 professorer, to førsteamanuensiser og en senior forsker
- 9 stipendiater med ulike fokus og dybdestudier
- 10 masterstudenter
- 6 høyskole/universitetslektorer

Forskningsinstrumenter og datainnsamling

- Hjemme: Intervju med foreldre (T1 og T2)
- Barnehagen
  - Spørreskjema til styrerne (T1 og T2) (strukturkvalitet)
  - ITERS og CIP (T1), ECERS R (T2) (prosesskvalitet)

- Barna
  - Kartlagt barnas kognitive og sosio-emosjonell utvikling fra T1 til T2
  - BAS og Kari Lamer's sosial atferdskartlegging
- Kvalitative dybdestudier

Tankene bak ITERS-R og ECERS-R

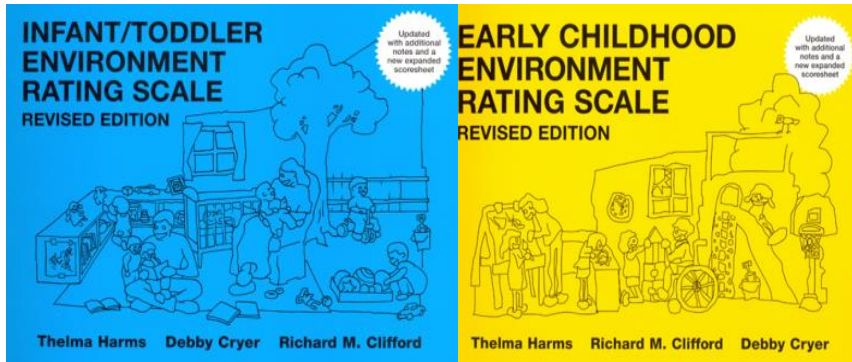
(Harms 2015)

- ITERS-R vurderer læringsmiljøets muligheter til å støtte barnas utviklingsbehov
  - Helse og sikkerhet
  - Sosio-emosjonell støtte og veiledning
  - Stimulere språk og læringserfaringer
- Ser på balansen mellom barneinitiert, voksenstimulert og voksenledet aktiviteter i lys av et sunt, trygg og omsorgsfullt miljø.
- Fokus er *ikke* på læringsmål!
- Samstemmer godt med den norske Rammeplan for barnehager (Det skal vi komme tilbake til)

Teoretisk utgangspunkt

- Sosioøkologisk (Bronfenbrenner)
  - Bidireksjonal (toveis) interaksjon mellom barna og miljøet er medvirkende i barnas utvikling
- Tilknytningsteori (Ainsworth)
  - Kvantitet og kvalitet på interaksjonen mellom barn og primære omsorgspersoner er en av de viktigste faktorene for barnas tidlige utvikling
    - Tilknytningsteori hevder at hyppigheten og vedvarende sensitiv interaksjon med omsorgspersoner bidrar til en trygg base for barna som fremmer sosio-emosjonelle tilpassing og utvikling/læring.
- Utviklings- og læringsteorier (Piaget og Vygotsky)
  - Piaget konstruktiv læringsteori framhever at kognitive ferdigheter og utvikling utvikles gjennom å engasjere seg i alderstilpassede aktiviteter
  - Vygotsky sos. kulturell læringsteori hevder at barna utvikling optimaliseres når de er sammen med mer kompetente jevnaldrende eller voksne som fører de inn i ZPD

Hva observeres

ITERS- R består av 39
områder og ECERS-R 43
områder organisert i 7
subskalaer:

- Rom og møblering
- Personlig omsorgsrutiner
- Språk
- Aktiviteter
- Interaksjon
- Programstruktur
- *Foreldre og ansatte*

7 delt skala

1 =Inadekvat

3 = Minimal

5 = Godt

7 = Eksellent

Oversikt over sub-skalaer og item i **ITERS-R** og **ECERS-R**

1. Rom og møblering

Innendørs rom

Innredning for rutine, lek og læring

Tilrettelegging for avslapping og komfort

Organisering av rommet for lek

Barnerelevante bilder, plakater og utstilling

Rom for privatliv

Rom for grovmotorisk lek

Utstyr for grovmotorisk lek

2. Personlige omsorgsrutiner

Velkomst/avskjed

Måltider

Soving/hvile

Bleieskift/Toalett

Hygiene

Sikkerhet

3. Språk og tenkning (resonerings)

Hjelp/støtte barns språkforståelse

Hjelp/støtte barns språkbruk

Bruk av bøker og bilder

Oppmuntring/støtte barn til å kommunisere

Bruke språket til å utvikle resonneringsferdigheter

Uformell bruk av språket

4. Aktiviteter

Finmotorikk

Aktiv fysisk lek

Forming

Musikk og bevegelse

Klosser

Sand og vannlek

Rollelek

Natur (vitenskap)

Matematikk/tall

Bruke av TV, video og/eller digitale medier

Fremme aksept for mangfold

5. Samspill

Tilsyn av grovmotoriske aktiviteter

Generelt tilsyn av leken (utover grovmotoriske aktiviteter)

Grensesetting

Samspill mellom personalet og barn

Samspill mellom barn

6. Programstruktur

Dagsrytme (organisering av dagen)

Fri lek

Gruppeaktiviteter

Tilrettelegging for barn med særskilte behov

ITERS-R og ECERS-R

Thelma Harms, Debby Cryer og Richard M. Clifford

- Et av de mest brukte redskapene for vurdering av kvalitet internasjonalt
- Vurderer kvalitet i grupper med barn opp til 30 måneder (ITERS-R) og 2,5 – 5 år (ECERS-R)
- Global skala
- Systematiske observasjoner
- Tidseffektiv
- Samsvarer med Rammeplan
- Representerer ett perspektiv på et godt omsorgs- leke- og læringsmiljø (kvalitet)
- Utviklet i USA
- **Kritikk mot verktøyet**
  - Snapshot
  - For global
  - Begrensede detaljer
  - Fanger ikke opp det mest sentrale: samspillet
  - **Minimums-/mediums mål**

(Dickinson, 2006, Fenech, 2011)

Eksempel på et område (item): Måltid

ITERS-R

Inadequate 1	2	Minimal 3	4	Good 5	6	Excellent 7
7. Meals/snacks						
1.1 Meal/snack schedule does not meet individual needs.		3.1 Meal/snack schedule meets each child's needs (Ex. infants on individual schedules; toddler given snack if hungry before lunch).*		5.1 Children fed separately or in very small groups.*		7.1 Staff sit with child(ren) and use feeding time to encourage learning (Ex. make eye contact and talk to infant; name foods; encourage toddlers to talk and develop self-help skills).
1.2 Food served does not meet nutrition guidelines or is not appropriate (Ex. foods that might cause choking; foods/beverages too hot).*		3.2 Well-balanced age-appropriate food served for meals and snacks.*		5.2 Meals/snacks are relaxed and pleasant (Ex. staff patient with messiness; slow eaters given plenty of time; infant's face wiped gently).*		7.2 Staff cooperate with parents to establish good food habits (Ex. plan together to help child give up bottle; coordinate introduction of new foods).
1.3 Basic sanitary procedures usually neglected.*		3.3 Basic sanitary procedures maintained at least half of the time.*		5.3 Basic sanitary procedures usually practiced, with only a few lapses.*		
1.4 Inappropriate feeding practices used (Ex. infants not held for bottle feeding; children eat or have bottles when walking, running, playing, lying down; children forced to eat).*		3.4 Adequate supervision for ages and abilities of children (Ex. staff near children while they are eating).*		5.4 Staff talk with children and provide a pleasant time.		
1.5 No accommodations made for children's food allergies. <i>NA permitted.</i>		3.5 Allergies posted, and food/beverage substitutions made.* <i>NA permitted.</i>		5.5 Menus posted for parents.* <i>NA permitted.</i>		

Sitater fra rammeplan

- Å møte individets behov for **omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse** og sikre at barna får ta del i og **medvirke i fellesskapet**, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen (s.1).
- Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og **fremme mangfold** og gjensidig respekt(s.9)
- Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved **samspill**, fellesskap og verdier (s.10)
- Barna skal ha mulighet til **ro, hvile og avslapping** i løpet av barnehagedagen (s. 11)
- Personalet skal utforme det fysiske miljøet slik at alle barn får muligheter til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter, og slik at **leker og materiell er tilgjengelig for barna** (s.19)
- Personalet skal: **Utfordre barnas tenkning** og invitere de til **utforskende samtaler** (s. 21)
- Personalet skal: støtte barna i å sette grenser, respektere andres grenser og **finne løsninger til konflikter**

Caregiver Interaction Profile (CIP)

Utviklet i Nederland av NCKO

Måler personalets ferdigheter (den enkeltes) i forhold til samspill med grupper av barn – opp til fire år

Gruppe mål

To versjoner:
Forskning
Selv-evaluering

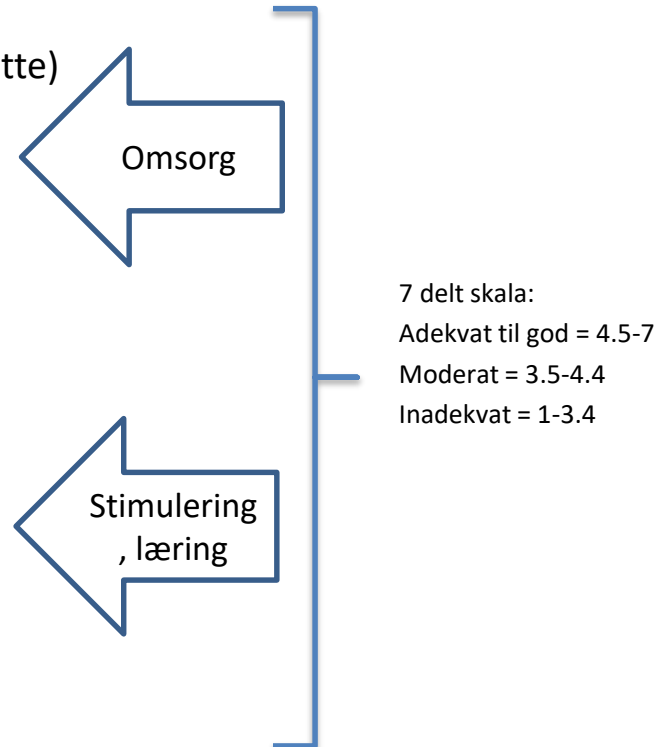
CIP oversatt til norsk av
Bjørnstad og Os i
samarbeid med NCKO

Video

- Fire situasjoner
  - Frilek
  - Måltid
  - Stell
  - Overgang
  - Voksenledet aktivitet
  - Utelek
- 8-10 minutter sekvenser

CIP-skalaen

- Sensitive responsiveness
(Sensitiv responsivitet /emosjonell støtte)
- Respect for autonomy
(Respekt for autonomi)
- Structure and limit setting
(Struktur og grenser)

- Verbal communication
(Snakke og forklare)
- Stimulation of development
(Stimulering av utvikling)
- Fostering peer interactions
(Veiledning av interaksjon)

Kunnskap om kvalitet i leke- og læringsmiljøet i norske barnehager

Oversikt over data og utvalg

Utvalg ITERS-R (T1) (innsamlet 2013-2014)

- 206 grupper fra 93 barnehager
- Gruppestørrelse: 7-56 barn
- 2356 barn
- 758 ansatte
- 246 pedagoger = 1.19 per avdeling
- 110 bhg lærere -video
- 58 assistenter - video

Utvalg ECERS-R (T2) (innsamlet 2016)

- 205 grupper fra 95 barnehager
- Gruppestørrelse: 7-45 barn
- 3489 barn
- 684 ansatte
- 265 pedagoger = 1.29 per avdeling

Resultat: ITERS-R og ECERS-R total skåre

Total ITERS-R and ECERS-R skåre

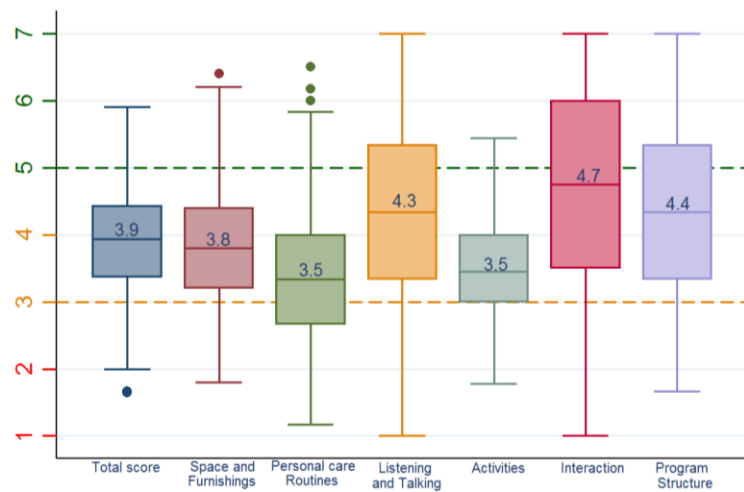
3,9 og 4,2

Mellom minimal (3) and god (5)

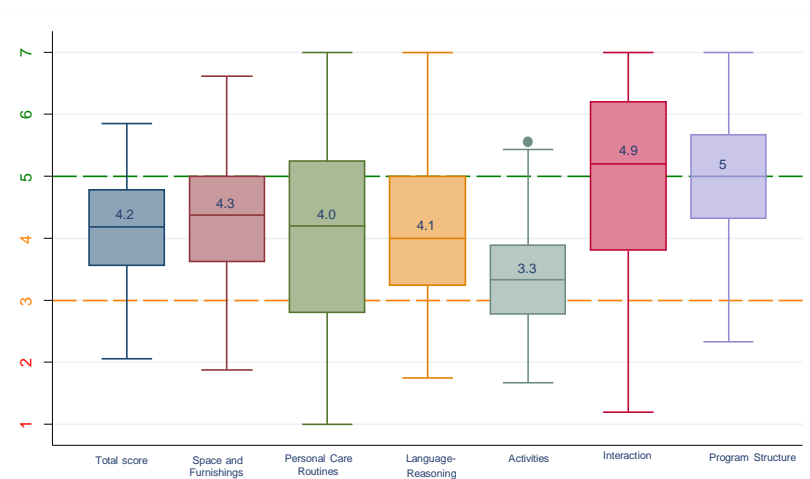

Kvaliteten på omsorgs-, leke- og læringsmiljø (original skåre)

ITERS-R

ECERS-R

Strukturelle forhold som kan ha betydning for kvaliteten?

- Eierform: Private versus kommunale barnehager
- Pedagogisk leder til stede/ ikke til stede på avdelingen
- Bemanningstetthet (voksen-barn ratio)
- Organisering: Tradisjonelle versus fleksible grupper
- Utdanning: Barnehagelærere versus assistent

Hvilken betydning har de strukturelle faktorene for kvaliteten?

(Bjørnstad, E. & Os, E., 2018; Løkken, Bjørnstad, Broekhuizen & Moser, 2018)

VectorStock

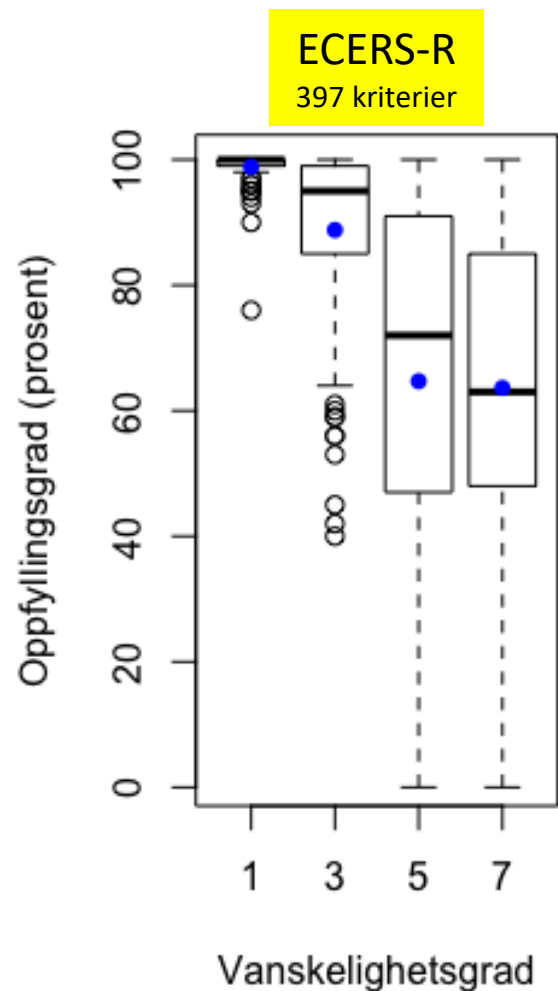
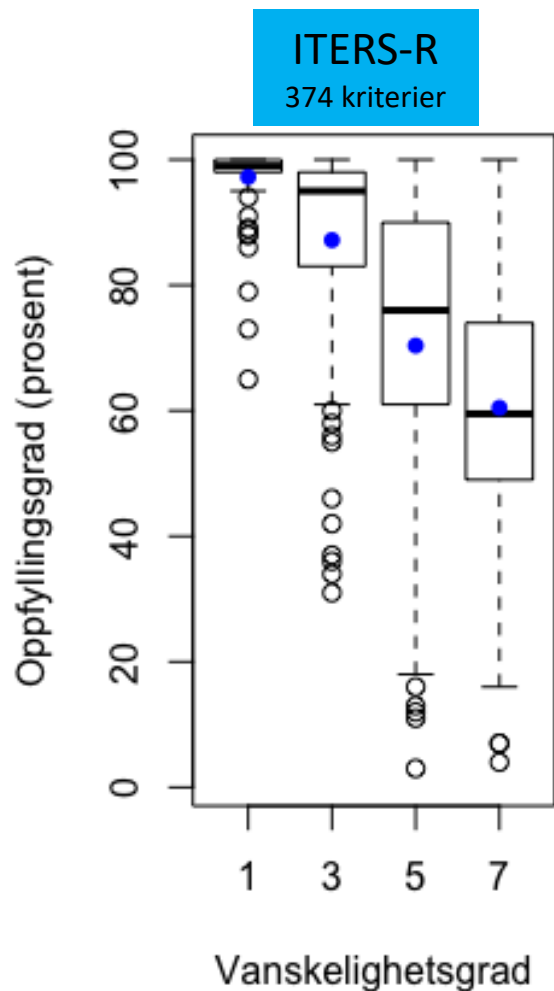
- **Interaksjon**
  - Barn-barn interaksjon
  - Voksen-barn interaksjon
  - Grensesetting (Disiplin)
  - Tilsyn av lek og læring
- **Programstruktur**
  - Dagsrytme og planlegging
  - Frilek
  - Gruppeaktiviteter
- **Høyere totalskåre**
- **Språk**
  - Hjelper barn å forstå språk
  - Verbal kommunikasjon
  - Stimulering av utvikling
  - Hjelp barna å bruke språk
  - Bruk av bøker

Hva skjer når vi skårer alle observasjonskategorier – får vi ett nytt bilde av kvaliteten?

- Mer nyansert bilde av utfordringer og styrker som vi mister når det ikke skåres helt ut
- Vi får mer informasjon om hvordan vi imøtekommer de mer utviklingsstimulerende aktivitetene/pedagogiske aktiviteter som ligger på høy vanskelighetsgrad
- Vi skårer i gjennomsnitt ett kvalitetspoeng høyere med alternativ skåring
- Vi får også informasjon om hvor mange av observasjonskriteriene vi oppfyller i større eller mindre grad

Fordeling i % av alle oppfylte observasjonskriterier ITERS-R og ECERS-R

Hvilke områder har vi utfordringer med? (vanskelighetsgrad 5 og 7)

- Avslapping og komfort
- Mangfold
- Rominnredning
- Tilsyn
- Samspill
- Språk
- **Aktiviteter**

Oppsummerende

- Vi trenger mer kompetanse og kunnskap om de yngste barna
- Det stilles større krav til ansatte på småbarnsavdelinger i forhold til å opprettholde en god personal barn interaksjon, i forhold til fysisk nærhet etc.
- Organiseringsform, bemanningstetthet, pedagog tilstede er faktorer som synes å ha betydning for kvaliteten i de yngste barnas læringsmiljø
- Mere fokus på innredning og tilrettelegging for avslapping
- Prosedyrer for både hygiene, sikkerhet og tilsyn trengs
- Svake språkmiljøer – vi snakke med barna, men tilfører ikke det ekstra som stimulerer til utvidelse av språket
- Personalet er gode rollemodeller for barna, men kan være mer involvert i barnas lek og aktiviteter
- Det er **stor grad av frihet og fleksibilitet** – hvor **barna får leke etter ønske**, være i smågrupper og lite helgruppeaktiviteter styrt av ansatte
- Styrte aktiviteter forgår i korte perioder og barna kan forlate aktivitet etter ønske
- **Medvirkning synes å stå sterkt i forhold til valg av aktiviteter**

Hvorfor får vi disse resultatene?

- Utdanningen – nok fokus på pedagogikk, og spesifikk kunnskap om de yngste barna?
- Statlige og kommunale begrensninger/føringer og bevilgninger – evt. hvilke?
- Bemanning?
- Pedagogisk ideologi? Forholdet mellom lek, barns medvirkning og voksenledet aktiviteter
- Tolkninger av rammeplan?
- Dagsrytme og organisering av hverdagen?

Hva kjennetegner gode barnehager?

1. Pedagogisk leder tilstede
2. Voksen-barn tetthet
3. Godt tilsyn
4. Fokus på interaksjon og språk
5. Varierte aktiviteter og tilgjengelig leker og materiell
6. God balanse mellom frilek og voksenstyrte aktiviteter
7. Gjennomtenkt organisering

Endring tar tid!

Reforming again, again and again, the classroom remain the same (Larry Cuban, 1990)

Men med:

- Økt kunnskap og bevissthet
- Økt kompetanse
- Økt bemanningstetthet
- Økt pedagogtetthet
- Økt refleksjon
- OG vilje til å endre praksis

Vil endring skje!

Takk for oss 😊

www.goban.no

